

здатність уяви, типова для дітей молодшого шкільного віку, поступово втрачає свою діяльність у міру збільшення віку.

Підводячи підсумки ми приходимо до наступного висновку. Дитина молодшого шкільного віку в умовах виховання і навчання починає займати нове місце в системі доступних йому суспільних відносин. Це пов'язано насамперед з надходженням його до школи, яка накладає на дитину певні суспільні обов'язки, що вимагають до неї свідомого і відповідального ставлення, і з новим положенням його в сім'ї, де він також отримує нові обов'язки. Життя в організованому школою і вчителем колективі призводить до розвитку у дитини складних, соціальних почуттів і до практичного оволодіння найважливішими формами і правилами суспільної поведінки. Перехід до систематичного засвоєння знань у школі є фундаментальним фактом, що формує особистість молодшого школяра і поступово розбудовує його пізнавальні процеси. Творча діяльність, є більш складною за своєю сутністю, доступна тільки людині. Є велика «формула», яка підіймає завісу над таємницею народження творчого розуму: «Спочатку відкрити істину, відому багатьом, потім відкрити істини, відомі деяким, і нарешті відкрити істини, нікому ще невідомі». Мабуть, це і є шлях становлення творчої сторони інтелекту, шлях розвитку винахідницького таланта.

Література

1. Заброцький М.М. Вікова психологія / М.М. Заброцький – К. : МАУП, 1998. – 92 с.
2. Кулагіна І.Ю. Молодші школярі: Особливості розвитку / І.Ю. Кулагіна – М. : Ексмо, 2009. – С. 52.

УДК 373.3.091.33

ГОРВАТ М.В., РОМАН А.В.,
Мукачівський державний університет

СПІЛЬНА ФОРМА ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ САМООЦІНКИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Відповідно до вимог нового Державного стандарту початкової загальної освіти, протягом навчання у початковій школі учні мають оволодіти ключовими компетентностями, які передбачають їхній особистісно-соціальний та інтелектуальний розвиток, формуються на міжпредметній основі та є інтегрованим результатом предметних і міжпредметних компетенцій. У зв'язку з цим, нові можливості для формування самооцінки, варто шукати у спеціально організованій навчальній діяльності учнів, яка формує вміння пристати на точку зору іншого, погоджувати думки з партнерами при розв'язання навчальної задачі, здійснювати довільну регуляцію своїх дій.

Дослідження вчених свідчать, що такі складні традиційно «дорослі» рефлексійні компоненти навчальної діяльності як контроль, взаємооцінка і самооцінка найбільш активно засвоюються у ситуації навчальної діяльності і під час взаємодії з однолітками [1].

Людина існує і розвивається у спільній діяльності з іншими людьми. На її психічну активність і працездатність істотно впливає факт міжособистісного контакту. Методологічні, філософські, соціально-психологічні аспекти спільної діяльності учнів висвітлено у роботах О. Безкорованіної, Н. Бібік, Н. Городецької, С. Кашлева, В. Ляудіс, Т. Матіс, І. Осадченко, Л. Пироженко, О. Пометун, В. Рубцова, О. Савченко та ін., де підкреслюється особлива роль самооцінної діяльності у розвитку особистості і доводиться, що «внутрішні» психічні процеси виступають перетвореними формами «зовнішньої» колективної діяльності і результатами цієї співпраці.

У сучасних психолого-педагогічних дослідженнях проаналізовано:

- закономірності формування різних психічних функцій спільної навчальної діяльності;
- особливості розвитку особистості залежно від колективних і групових форм навчальної роботи та ін.;
- продуктивність різних форм спільної навчальної діяльності тощо.

Спільна навчальна діяльність розглядається як взаємодія учнів у групі, спрямована на розв'язання навчальних задач. У процесі такої роботи здійснюється «погоджувальна діяльність», «спільне переживання успіхів у роботі», «кооперація і координація дій її учасників», «розв'язання комунікативних задач», «ділове спілкування» із засобів навчального матеріалу [2].

Вплив групи на окрему особистість може стимулювати, активізувати і залучати людину, коли пасивна людина заражається станом групи і намагається не відстати від неї. Вивченню процесу взаємодії людей усередині групи і з групами присвячено роботи Ш. Амонашвілі, М. Андрєєвої, В. Андрущенко, І. Беха, В. Бондаря, О. Комар та ін. У низці досліджень констатується, що під впливом навчальної співпраці самооцінка школярів стає більш адекватною.

При дослідженні зв'язку між самооцінкою і навчальною діяльністю Т. Токарська виявила вплив на процес формування адекватної самооцінки ставлення молодших школярів до однолітків, колективу. Було доведено, що педагогічно доцільне функціонування міжособистісного спілкування в класному колективі залежить від інтенсивності включення дитини в активну навчальну діяльність, стимулювання в процесі її організації оцінних і самооцінних суджень, від змісту, форм, способів впливу вчителя на дітей, характеру його педагогічної оцінки [3].

Спільність навчальної діяльності Х. Лийметс визначає за такими ознаками: сприйняття навчального матеріалу всім класом, кооперація у процесі розв'язання пізнавальних завдань, залежність від розподілу обов'язків, взаємоконтроль і взаємовідповідальність, організація розподілу роботи, її ходу і контролю з боку учнів.

У дослідженнях І. Бех, Б. Голуб, Х. Лийметса, Г. Цукерман та ін. показана не тільки необхідність упровадження у навчальний процес інтерактивних форм навчальної роботи учнів, але й те, що саме колективні (колективно-розподільчі,

кооперативні) форми навчальної діяльності найбільшою мірою відповідають потребам самих учнів. Йдеться також про практичну можливість такої діяльності учнів, її ефективність у виховному і навчальному сенсі.

Кооперативна навчальна діяльність, як вважає Х. Лийметс, значною мірою сприяє формуванню самооцінки, що характеризується сукупністю наявних у людини уявлень про різні сторони своєї особистості і про себе як про потенційного виконавця й учасника спілкування.

Саме в умовах кооперативної навчальної діяльності може успішно формуватися самооцінка. Учитися самооцінці учень може, спостерігаючи за діяльністю інших учнів, правильно сприймаючи оцінки на свою адресу, і якщо в нього будуть такі самі можливості для порівняння своєї діяльності із поведінкою і діяльністю інших, а також якщо буде сформована потреба давати власні оцінки діяльності і спілкуванню інших учнів.

Спільна робота характеризується тим, що для її учасників визначаються способи дії, створюються можливості їх колективного аналізу й оцінки, розвитку потреби й уміння доводити свою думку, оцінювати свої дії з погляду іншого.

Отже, спільну навчальну діяльність характеризують такі три основні способи організації, що розрізняються розподілом індивідуальних операцій, формами обміну і предметною спрямованістю: об'єднання операцій, які здійснюються учасниками за зразком і запитаннями, які були поставлені дорослими, без обміну операціями і їхніми результатами; об'єднання операцій, які проводяться учасниками за зразком і запитаннями, які були поставлені дорослими з тенденцією до взаємного обміну операціями і їхніми результатами; перерозподіл індивідуальних операцій і обмін ними, їхніми результатами з можливими перетвореннями зразків, що задаються дорослими, за схемами поведінки і дій.

Література

1. Вакар Ірина. Вікові особливості самооцінки учнів та можливості їх корекції / І. Вакар // Проблеми та перспективи наук в умовах глобалізації: матеріали VII Всеукр. наук, конф., 15 груд. 2011 р. – Тернопіль: ТИПУ, 2011. – С. 85–89. 11

2. Комар О. А. Теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивної технології: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти / Комар Ольга Анатоліївна. – Черкаси, 2011. – 467 с.

3. Цукерман Г. А. Введение в школьную жизнь: Программа адаптации детей к школьной жизни / Г. А. Цукерман, К. Н. Поливанова. – М.: Московский центр качества образования, 2010. – 120 с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>